

ΕΥΡΩΠΗ

Մատիսի լրագրքը	5 անգամ	կը հրատա- րակուի լարապը.
4 Օրաբերք	եւ	1 Եարա- բարերք:
Տարին է յ. թ. Ա. Պոլոյ Բանար 180		
Գալառաց	10 Մէջ	
Վեցամսեայ գին Կ. Պոլոյ	90 Հրե	
Գալառաց	5 Մէջ	
Ներաքանչիւր բաւոց գին		
Հարաբարերք	60 Գր.	
Օրաբերք	20 ..	

ՔԱՂԱՔԱԿՈՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱԾԻՐԱԿՈՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿՈՆ

ԿՐՈՆԱԿԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ 24 ՄԱՅԻՍ

Արագիրները տակաւին Գաղղիս
երեսփառանական ընտրութեանց տը-
ւած են իրենց ու շաղդրութիւնը։ Վաղ-
զիս թէրթերն առանց բացառու-
թեան՝ այս գործին մէջ իրենց մասնակ-
ցութիւնն ունին. իւրաքանչիւրն իր
ընտրելին ունի. իսկ արտաքին թեր-
թերն ընտրութեանց քաղաքական կող-
մը կը նկատեն եւ կայսեր բանելիք ըն-
թացից վրայ գուշակութիւններ կը
հանեն. Փարիզի եւ ուրիշ գլխաւոր
քաղաքաց մէջ եղած խոռոքայզ ցոյ-
ցերուն եւ բանտարկութեանց, ինչպէս
նաև ընտրութեանց քարդիւնքին վը-
րայ անցեալ շաբթու խօսած էինք :

Հայց ասկէ հետեւցնոլու չէ թէ
քաղաքացեաց մէկ կարեւոր մասն ալ
այսինքն վաճառականներն ու արհես-
տաւորները կամ դազդիերէն Պուր-
ժուափի կոչուած միջին մասն ընդդի-
բստրութիւններ այս սպասարկ առ-
նըլով կըսէ թէ կայօրն իր խաղաղասէր
քաղաքականութեան մէջ հաստատե-
ցին, քանզի Վազգիա խաղաղութիւն
կուզէ :

մագլութեան կողմը չէ : Այս սասր
որ Վուի—Ֆիլիպի ժամանակ ամե-
նազօրաւոր էր, վասն զի ընտրական
իրաւունքը բոլոր Դադիոյ մէջ 200000
հարուստներու միայն վերապահուած
էր, ընդհանուր քուէարկութեան ըս-
կըլլըռունքը հաստատուելէ 'ի վեր քա-
ղաքականապէս իր առաջին աղդեցու-
թիւնը կրոյս, եւ ընդդիմութեան ա-
մենէն կարեւոր տարրն անիկա է : Այս
պատճառաւ է որ Փարիզի եւ Դադ-
դիոյ գլխաւոր քաղաքաց մէջ պաշտօնա-
կան ընտրելիներն եւ ճգուելով ընդ-
դիմադրութեան ընտրելիները քուէից
մեծագոյն մաս վաստկեցան : Փարիզի
միայն երկու ընտրական շրջանակնե-

րուն մէջ կառավագրութեան ընտրելիները քուէ ստացան, իսկ ուրիշ շրջանակներուն մէջ եւ Մարտիիա, ‘Նիմ, Ջուլյալ, Պօրտո, եւ այն, ընդդիմադրութիւնը յաղթանակեց։ Ծնդհանրապէս պաշտօնական ընտրելիները դաշտային բնակչաց տուշեւ ընդունելութիւն գտան. մեծ քաղաքներն ընդդիմադրութեան կողմը բռնեցին։ Այս կէտես ուշադրութեան արժանիէ։ Գաղղիոյ մէջ յեղափոխութիւնները միշտ Փարիզէն ելած եւ գտառներն անոր հետեւած են։ Ուստի երբոր փարիզցիներն ընդդիմադրութեան կողմը կը բռնեն, կառավարութեան դերքը կը գտուարանոյ։ Մանաւանդժամանակէ մ'ի վեր աւելիալու վրայ հդած յարձակումները, գնաւասեղի

բերեալ օրէնքը վերահաստատուեցաւ
եւ ընդարձակեցաւ . հոգեւոր եւ աշ
խարհային իշխանութեանց սահմաննե
րը հաստատուեցան : Դկեղեցւոյ եւ
դպրոցաց՝ յարաբերութիւններն աղ
դին ամենամեծ շահերուն համաձայն
եղանակաւ կարգի դրուեցան , առանց
եկեղեցւոյ բարերար ազգեցութիւնը
պակսեցնելու : «Քաղցր է ինձ յուսար
ըաւ , որ այս օրինական միջոցները
տէրութեան եւ եկեղեցւոյ մէջ խա
զաղութեան եւ կատարեալ միաբա
նութեան մը տեւական հիմերը պիտ
կազմեն . Ալյուստամնմանապէս որ հա
սարակաց» կրթութիւնը վերանորոգ
ւելով , եւ իմ վաւերացուցած դաս
տիարակութեան օրինօք այն կարգի
մէջ գրուելով՝ որուն պէտք է հասնի
հայրենեաց առատապէս ուժման ե
գիտութեան բարիքը կը մատակարա
րեն . որ ինչպէս պատմութիւնը կը վե
կոյէ՝ տէրութեանց եւ ժողովրդոց զ
րութեան եւ բարգաւաճանաց ա
մենէն հաստատուն հիմն է : «Պր
րանչխակաս—Ծովսէփ կայսրն իր ճառ
վերջացուց Եւստրիոյ բոլոր ժողովուր
ները հրաւիրելով որ Մահմանադրու
թեան հիմանց գրայ համաձայնին
քանզի , յարեց , «Եւստրիա միայն լ
բոլոր ժողովրդոց պաշտպանութիւն
աղատութիւն , եւ իրենց անկախու
թեան եւ անհաստականութեան երա
խաւ որութիւն կուտայ : »

Այս ճառը գոհութեամբ ընդուն
ւեցաւ թէ՛ Կւտորիոյ եւ թէ՛ Վեր
մանիոյ մէջ, եւ Պէրլինի լրադիրներ
ալ Ա իէննայի թէրթերուն նման Ֆի
րանչիսկոս - Յովսէփի խաղաղասիրս
կան յայտարարութիւնը գովեցին
և Կայարութեան բնակչաց խիստ մե
ծագոյն մասը, կըսէ Ա իէննայի Ծր
ոէս լրագիրը, եւ օտար ժողովուրդ
ներն անգամ գոհութեամբ պիտ
տեսնեն որ Խրոպայի ամենէն պահ
պանողական արքունիքն անկեղծապէ
կըյարի այն սկզբանց՝ որք ամենեցու
խզի աղատութիւնը կերաշխաւորեն
եւ քաղաքային իրաւունքները իւրա
քանչիւրին աղատորէն ընտրած կրօ
քէն անկախ կընեն : ”

Ուիացեալ-՝ Ա, ահանգաց նախա
դահին լ սնալրա զրկած նոր գեսպանի
Պ. Աօթլի՝ Լիվրուլ հասաւ, ու
վաճառ-ականութեան սենեկակն իրե
ուղերձ մը ներկայացնելով՝ այս առ
թիւ Պ. Աօթլի ճառ մը խօսեցաւ Ե
խիստ ողջամիտ խօսքեր ըսաւ : » Ա՞ն
ացեալ-՝ Ա, ահանգաց նախադահին Ե
ժողովրդեան եռանդուն բաղձանքն է
ըսաւ, Ենդպիս Եւ Վմերիկայի մէ
մտերմութեան Եւ բարեկամութեա
յարաբերութիւնները մշակել . » Վմե
րիկայի լրագիրները Պ. Աօթլիի խօս
քերուն կը հաւնին, որք կարծ ենք Ենդ
դիացւոյ ալ անախորժ չեն գ.ար ։ Քա
նի որ ինդիրը բարեկամութեան Ե
ըսւ յարաբերութեանց վրայ ըլլաց

Դաւրս գացած լրազբաց նամքու ծախ-
քը Խմբագրու թեան վրայ է:
Ծանուցմանց տաղը մեկ անգամի համա-
թափ էրկու անգամի համար 2 դշ.
Լրազբայս վերաբերեալ նամակն կամ ոք
և իցե գրաւ թիւն Խմբագիր=Տնօրին
նին պիտի աւ ղուզէի . եւ նամքու ծախ-
քըն այ դրագութիւն վրայ է:

Ծայց տարակոյս չկայ որ Պ. Ա'օթլիի
հրահանգներն Ելապամայի խնդրոյն
վրայ Վ'իացեալ-Ն'ահանդաց ծերա-
կոյտին մէջ Պ. Աըմմըրի ըրած յայ-
տարարութեանց վրայ հիմնեալ են,
այն է Ենդղիոյ խոստովանել տալ թէ
հարաւայինները պատերազմող ճանշե-
լով սխալած եր , եւ այսպէս մեծ հա-
ստրակապետութեան պատուաւոր հա-
տուցում մ'ընել : Խնչպէս յայսնի է,
Ենդղիա դրամական հատուցման կէ-
տին վրայ դժուարութիւն չհաներ ;
բայց տեսնելու է թէ պատուոյ կէտին
վրայ ի՞նչ աստիճան զիջողութիւն պի-
տի ընէ :

Հեռագիրը կը ծանուցանէր թէ
Քըրկըզներուն մէջ ապստամբութիւնը կը ծաւալի եւ Ուուսիա Թալթար
ըստանի կողմը զօրք եւ խազախներ
կը դրէ . Ըայց ուրիշ հեռագիր մը՝
առանց Քըրկըզներուն ապստամբիլը
ուուտ հանելու՝ կը ծանուցանէ միայն
թէ Ուուսիա Քօքանտի վրայ զօրք
չըլկեր եւ պատերազմական պատրաստութիւն չտեսներ : Աերեւի որ Օ-
րէնպուրկի ընդհանուր կառավարիչը
Թալթարստանի նորակազմ գաւառաց
մէջ կայսրութեան ուրիշ երկիրներուն
օրէնքները գործադրելու ելեր է .
ուստի Քըրկըզներուն մեծերը՝ որք
մինչեւ հիմա անիշխան կը տիրեն՝ դրժ-
գոհելով թերեւս ապստամբութեան

փորձ մը ըրած ըլլան : Այս մեծերուն
շահակից եղող մարդիկը բազմաթիւ
են ,կըսէ հեղդրսպուրկէն չօռ լրադ-
րին դրուած նամակ մը . եւ իրենց զօ-
րութիւնը չարաչար կը գործածեն շա-
րունակ յարձակումներ ընելով խա-
զախներուն երկիրը , որոցմէ ամբողջ
հօտեր յափտակելով կը տանին : Այս
ալ մասնաւոր կերպիւ Առվկասի ա-
ւարառուաց դէմ եղած պատերազ-
մին կը նմանի , այս տարբերութեամբ
միայն որ եւրոպական Ուռնիոյ այն
հեռաւոր սահմաններուն վրայ խազա-
ղութիւնն անտարակոյս շուտով կը վե-
լահաստառուի :

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Եժանս Օրիանիթալընկերութեան
Տնօրէն Պ. Խյիառքօ ելումտից պաշ-
տօնատան միջոցու 500 (Կամանեան
ուղի նուրիբեց Տար-Իւլ-Ը էֆէքէ
բուռած) Կամանեան ուղանոսին.

Եղմիւի Անբարսիալ լրագիրը կը-
ծանուցանէ թէ Մեծ-Եպարքոսը դա-
ւառաց ընդհանուր կառավարիչները
Ա. Պօլիս կանչելով մասնաւոր ժողով
մը պիտի կազմէ, ուր պիտի խորհութին
եւ որպանին եղեր այն միջոցները՝ որք
ամենէն աւելի յարմար են (Օդոստ.
Առևլթանին վերջին ճառակն մէջ յայտ-
նուած բաղձանքներն իրականութեան
բերելու,

Ամենապատիւ Ս. Հայր.

Անցեալները Մազումէ պատուական
ոգին մէջ մեր վրայ բողոք մը կարդա-
այս անյօւսալի դէպքին դէմ Բնչպէ-
սելու ենք . ուրիշ բանով մը դէմ չառ-
իր եթէ ոչ գործին ճշտութիւնը խոս-
լանելով, եւ դարձեալ նոյն օրսգր-
ոցաւ գործի եղելութիւնը մեր բարե-
հասարակութեան հաջորդելով որ ի-
ց գայթակղութիւնը բառնալու կարո-
ւանամք : Եթէ Յիսուսի ճշմարիտ աշա-
տ եմք, պէտք է որ ճշմարտութիւն-
աց չթողունք, որ Աստուած ըսել է-
զ մեր խիղճն ալ, թէ եւ ճշմարտութիւ-
նելու պատճառաւ շատ անգամ կառու-
րութեան ատենին մատնուեցանք, գաս-
ցանք, վերջապէս առանց ինչ յանցանք-
թայակապ աքսորուեցանք, իրը թէ մենա-
զովուրդը զէնքի կը հրաւիրենք : Այ-
ս անսատուած շատ մը զրպարտու-
ններով գտատապարտուեցանք . ուակա-
գ չէ եթէ կրկին ճշմարտութիւն խ-
ուսական համար մէյմնալ ատեաններու պէ-
մատնուիմ . Արրազան, հերիք չեղա-
քու այդ գայթակղութիւն 'ի գործ դ-
ք . այս ինչ անախորժ լուրեր է որ մ-
անանջ կը հասն է . կաթողիկոս զուք կը
ք, լրագիրներու մէջ մեք կը բա-

ինչու չես ըստք թէ Աղթամարայ միաբա-
նութիւնը Յովհաննէս եւ Եղիազար վար-
դապետները երբ որոշեցին ու դրկեցին ՚ի
Պօլիս ձևվ ուղելու կամ չուզելու աղա-
գաւ եւ Աղթամարէն երբ զուրս ելանք,
Յովսէփ եպիսկոպոս մեծ բաքէթով քանի
մը գիր տուաւ . ինչպէս որ զուք ալ գի-
տէք բաքէթը կնքուած էր եւ ինձ պատ-
ուիրեց որ անխափան Մ. Մհերի ձեռոք
հաջոննեն , որ իմ բարեկամաց ցրուէ .
Սա ալ յիշեալ բաքէթ իմ քանի մը կարե-
առ գրերու հետ ձերկաշեայ գրպանի մէջ
դրի ջուրերուն թացութենէն : ապահով
մնալու նպատակաւ . եւ երբ ՚ի Պօլիս հա-
սանք , նոյն գրութիւնները ձեզնէ ուղեցին
յանուն երրորդութիւնն երգում ըրիր թէ
ուր զնելս չեմ գիտեր , եւ երբ մենք
սկսեցինք պանդել ու գրութիւններ ուղել
դուք դարձեալ յանուն Աստուծոյ երգու-
րիք որ երբ գտնամ ձեր գրեր ձեղի կը
դրկեմ : Մ. Մհերին ալ իրենիուտամ բայց
մինչեւ ցարդ մէկը երեւան չելաւ . յետո
իմացուեցաւ որ յիշեալ բաքէթի մէջ վեց
մազպաթա կայ եղեր որ երկրացին ձեր-
մակ թուղթերու վրայ կնիք կոխելով Յով-
սէփ եպիսկոպոսին յանձնած էին , որ Պօ-
լիս գրկուի : քու գէմ հակառակողներ ըստ
պիտոյից գրեն ու ազդային վարչութեան
մատուցաննեն եւ ձեր դէմ բողոքեն :

Արբազան, մենք լուծ ենք, աղջային
վարչութեան արդարութեան կը նայինք.
միթէ այսպէսէ . մենք որ առաջ հեռու-
էն ձեր ըրածը հանդուցելոյն հետ որ ըրիք,
լսեր էինք, սակայն չէինք հաւատար . բայց
երբոր մեր հայրենիք դարձանք, այն ա-
տեն մեր հետաքրքրութիւնը շարժելով՝
սկսեցինք բոլոր եղելութիւնները հետա-
քրքրութեամբ քննել. վերջապէս իմա-
ցանք ճշմարիտ վկայներէն որ, համուց-
եալ Պետրոս կաթողիկոսի մահը ձեր գի-
տութեամբ եղած է. ինչպէս որ իւր ար-
եան կաթիլներ թափուած տեղի մարդիկ
կը վկայեն, Պետրոս կաթողիկոսի կեանքը
քոպահապան քիւրտ Եռուսութիւն ձեռօք զար-
նուած է, որուն աղագաւ նոյն ճշմարտա-
խօս վկայներէն մէկ քանին իրենց կեան-
քը բանտերու մութ անկիւններու մէջ վը-
ճարեցին, որոնց մէջն էր Ռէս Եղօի Ղա-
զար անունով տղան . . . : Անշուշտ այս ա-
մեն իրողաւթիւններ եւ աղջավինաս եղե-
լութիւնները վարչութիւն գիտէ, ուղէ նէ
քեզ չէ կաթողիկոսնէ, հապա թա-
գաւոր ընէ եւ քու թագավիրն ալ թող
Սրբատ ըլլայ, մեզ հոդ չէ. միմիայն դուն
կարմրուկ ոսկիններուն ապաւիննէ, թող ան-
դին ճշմարտախօսներ բան չունին նէ պօ-
ռան կանչեն, թող Մանզումէն բան չունի
նէ գրէ, քու կաթողիկոսութիւնդ կա-
թողիկոսութիւննէ, մի վախնար, որ մը քեզ
քու բաղձացած գահին վրայ բազմած կը
տեանաս, եւ քու մինչեւ ցարդ վատնած
հարիւր. հազար զուրուշը շուտով մը
կը հաւաքես, Պօլսոյ հարիւրաւոր հա-
մալներուն դառն քրտինքով հաւաքած
ստակինները քեզի համար է. երանի. քեզի
որ այսչափ աշխատաւոր մարդ ունիս . . .

Ա. ՌԵՒՍԻ ԱԿԱԴ. ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՅՊՈԼԻԿ 24 ՄԱՅԻՆ

ԿՈՎՏԱՆԴՆՈՒԹՅՈՒՆ	24	ՄԱՅԻՍ
Ա Բ Մ Տ Պ Ի Ք		
Ցորեն կարծր Պէսարապիա	26—28	
» » Ազադ	26—28	
» » Պալչըք	18—20	
» » Պուրկազ	19—20	
» » թէքիրտաղ	19—20	
» » կակուղ Ազադ,	25—27	
» » Պէսարապիա		
» » Պուրկազ) 18,20,2	
» » Վառնա		
» » Պալչըք)	
Կիրքա թունա	23—2	
Սգիպտացորեն թունա	13—	
Անսատօլ .	—	
Գարի թունա	9—30 —	

• Literature •

Պուլսա չկայ
Անատօլիս «
Քոլոս «
Լուինէ «
Համեմատ

ՆԵՐՔԻՆ ԲԵՐՔ

		Դուրսըլ
Բամպակ	Կէյվէ	Հօխա 10—
»	Իղմիր	» 10-3-
»	Ալտանա	» 9-2-
»	Պարսկաստան	» 8-30-
»	Վրաստան	» 9 —
Բուրդ	Անատօլու լուսացուած	» 10-20-11
»	» Հլուացուած	» 6-10-
»	Բումէլի լուսացուած	» 11-10-
»	» Հլուացուած	» 6-10-
Ճէյրի	Էնկ եւ Գայս.	» 15 —
»	Թոխալ	» 11-13
»	Զորում	» 11-13
Մազը	Պարսկաստան	» 11-11-10
»	Անատօլու	» 10-20 —
Սալէպ	Գասթամպօլ	» 14 —
Թիֆլիսիք	Էնկւրիւ	» 38-41
»	Գաստամպօլ	» 38-41
»	Պէյբազար	» 38-41
»	Զէրքէղ	» 38-41
»	Վան	» 28 —
Մետաքս	Պարսկ. Բէշտ	» 42,48,50
Ա.Քիօն		—30
Քիթրէ		» 30-34
Սուսամ		» 42-
Կտաւատի հունա	Անատ. Քիլէ	35 —
»	Բումէլի	» 30 —
Ճէթ	Մուտանիա	Հօխա —5.

ԱՀԱՐՈՒՅԻՆ	»	7
ԱՄԱՐԱՐ	»	—
ԱՃԱՐ (Աճարոն)	Դաստիար	»

ԱՐՏԱՔԻՆ ԲԵՐՔ

			ԴՐԱՐԱՆՆԵՐ
Խաչվէ թիօ	100	Հօխան	750—4000
Շաքար փոշի Անգղ.	Կնդ.	250—	
» » Գաղղ.	»	246—	
» գլուխ Գաղղ.	»	290—295	
Զայ Քօնկօ	Հօխան	47—55	
» Բէքօ	«	28—32	
Անգղ (գալայ)	Կենդ.	91/2 Օմ. Ի՞ն	
Պղպիղ (պղպէռ)	Հօխայ	6—	
Լեզակ (չիլիա)	Պէնկալա	125—145	
» » Մասրաս	»	70—73	
Զինք տախտակ 100	Հօխա Քր.	110—11	
Երկաթ ձողաձեւ		67—	
» տախտակ		64—	
» բեւեռցու		64—	
Քարֆիձա		96—	
Բրինձ հտալիոյ	Քիլ ։ Քր.	38—40	
Կարսադ եղ Ուռուսիոյ	Պր.	14—12	
Խավեար	»	24—22	
Արառմաշէթ Անկէրս. մնա.	9—12		
	Քիլ.		
Բիթեղ (Բէնէքէ) Ղոյզ մնա.	»		

տեղերն են կ. Պալիս Զինվլի խանը զիրք
յարկը թիւ Յ Մասիսի Խմբագրաստնը

ԿԶՄԵՐ
ՎԻԿՈՄԵԴԻԱՆ . Խոսրով ազա թ . Լակի-

ԱՏԱՐԱԲԱԶԱՐ Մ. Յակոբ աղա Տ. Գրիգորեան .

ՏՐԱՊԻԶՈՆ . Ա . Թաշտուր Ելիսաբեթ
ԿԱՐԻՆ . Կարապետ պատուելի Զա-
քարեան .

ՍԵԲԱՍՏԻԱ. Վարդան է Թէնտի Աբգու
եան :

ՀԱՅԵՊ. Եկեղեցայս ապա Տէր Մարդարկան.

ԵՐԶԱԿՈՅ. Եսո որդյանորդաց թ ու ու
ՎԱՆ. Գրիգոր ազա Խամանեան.
Ուրիշ քաղաքներէ ստօրագրուիլ ու

զավդիկն այս տեղերէն մէկուն հետ կրնա
թղթակցիւ

Ամբագիր-Տորէն
Ա. Ա. Իրթիեծեսն

Ի ՏՊԱՐԱՆՆԵ ՄԹՍՄԻՆ ԼՐԱԳՐՈՅ
Ա ՊՈՒՆ ԶԻՆԵԼԻ Ի ԽԱՆ

၁၃၄